

Doprovázení dětí a mládeže v náhradní péči

Markéta Strnadelová

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Markéta STRNADELOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Doprovázení dětí a mládeže v náhradní péči**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti péče o děti odebrané z biologické rodiny.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu s použitím polo-strukturovaného rozhovoru.
Zpracování získaných dat, jejich vyhodnocení a interpretace.
Shrnutí výsledků výzkumu, výstupy a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ARCHEROVÁ, C., Dítě v náhradní rodině. Praha: Portál, 2001. 119s. ISBN 80-7178-578-4

JÁNSKÝ, P., Problémové dítě a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. 169 s. ISBN 80-7041-114-7

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. (eds.) Cesty pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2004. 78 s. ISBN 80-7315-078-6

MATĚJČEK, Z. a kol. Náhradní rodinná péče I pro odborníky, osvojitele a pěstouny.

Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8

MATĚJČEK, Z. Dítě a rodina v psychologickém poradenství. Praha: Statní pedagogické nakladatelství Praha, 1992. 223s. ISBN 80-04-25236-2

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Leona Hozová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

18. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 18. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 15. 2010

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

V bakalářské práci se věnuji problematice mladých dospělých odcházejících z dětských domovů po dosažení zletilosti. V teoretické části také popisuji systém náhradní péče a zabývám se i významem biologické rodiny. Hlavním cílem teoretické části je popsat systém dlouhodobého doprovázení Salesiánského centra Don Bosco v Pardubicích.

Empirická část je zaměřena na zjišťování praktických dovedností mladých dospělých, kteří již prošli centrem Don Bosco v Pardubicích. Další součástí práce je projekt víkendového zážitkově-vzdělávacího kurzu. Cílem kurzu je rozvoj praktických schopností a dovedností spojených s přechodem do samostatného života mladých dospělých.

Klíčová slova: Doprovázení, děti, mládež, náhradní péče, dětský domov, náhradní rodinná péče,

ABSTRACT

In my thesis, I'm presenting the problematic of young adults leaving children's home after their full age. In the theoretical part, I'm describing the system of the surrogate care and I'm concerning with the term a biological family. In this part, the main object is to describe the system of long-term accompanying of the Salesian Centre Don Bosco in Pardubice.

In the empirical part of this work at first, I'm probing practically skills of the young adult, past members in Don Bosco centre in Pardubice. Second part is about weekend project of one experience-education course, which is concerned on the practical skills and abilities connected with passing to individual life of young adults.

Keywords: accompanying, children, youth, surrogate care, children's home, surrogate family care

Poděkování

Touto cestou velmi děkuji Mgr. Leoně Hozové za odborné vedení bakalářské práce, za její ochotu a cenné rady, které mi poskytla.

„Vychovávání je největší a nejtěžší problém, který je možno člověku uložit“

Autor: Immanuel Kant

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I	
1 TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
2 CO JE DOPROVÁZENÍ	14
2.1 NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN	14
2.1.1 Co je Národní akční plán sociálního začleňování	14
2.1.2 Historický původ Národních akčních plánů sociálního začleňování	14
2.1.3 Národní akční plán a doprovázení.....	15
3 BIOLOGICKÁ RODINA	16
3.1 VÝZNAM PŮVODNÍ RODINY A DŮLEŽITÝCH OSOB Z MINULOSTI	16
3.2 ÚVAHA O TOM, KDO JE PRAVÝ RODIČ	16
4 SYSTÉM PÉČE O DĚTI ODEBRANÉ Z BIOLOGICKÉ RODINY	18
4.1 ÚSTAVNÍ A OCHRANNÁ VÝCHOVA- ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ	18
4.2 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	19
4.2.1 Adopce	19
4.2.2 Pěstounská péče.....	19
5 DĚTSKÝ DOMOV JAKO JEDEN Z TIPŮ NÁHRADNÍ PÉČE	21
6 PROBLEMATIKA MLÁDEŽE ODCHÁZEJÍCÍ Z DD	22
6.1 SPECIFIKA OBDOBÍ ADOLESCENCE	22
6.2 SITUACE BEZPROSTŘEDNĚ PO ODCHODU Z DD	23
6.3 PROBLÉMOVÉ OBLASTI	24
7 SALESIÁNI DONA BOSCA PARDUBICE	25
7.1 KDO JSOU SALESIÁNI	25
7.2 JAN BOSCO- ZAKLADATEL	25
7.3 SOUČASNÁ PRÁCE SALESIÁNŮ U NÁS	26
II	
8 PRAKTICKÁ ČÁST	27
8 CENTRUM DON BOSCO V PARDUBICÍCH	28
9 PROJEKT SALESIÁNSKÉHO CENTRA DON BOSCO „NA CESTĚ DO ŽIVOTA“	29
9.1 DNY PRO DĚTSKÉ DOMOVY	29
9.2 KURZY ROZVOJE OSOBNOSTI A POČÍTAČOVÉ KURZY	29
9.3 FILMOVÝ KLUB	30
9.4 POMOC PO ODCHODU Z DĚTSKÝCH DOMOVŮ	30
10 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU	32

10.1	DRUH VÝZKUMU	32
10.2	METODA VÝZKUMU	32
10.3	CÍL VÝZKUMU	32
10.4	VÝZKUMNÝ VZOREK	32
10.5	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
10.6	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	32
10.7	KATEGORIE VÝZKUMU	33
10.8	OKOLNOSTI VÝZKUMU	33
11	VÝSLEDKY VÝZKUMU	34
11.1	VÝSLEDKY VÝZKUMU V TABULCE	37
12	ZÁVĚR VÝZKUMU	38
13	PROJEKT VÍKENDOVÉHO ZÁŽITKOVĚ-VZDĚLÁVACÍHO KURZU „NA VLASTNÍ NOHY“	39
13.1	HLAVNÍ CÍL PROJEKTU	39
13.2	DÍLČÍ CÍLE	39
13.3	OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	39
13.4	ZÁKLADNÍ ORGANIZAČNÍ INFORMACE	40
13.5	PROGRAM KURZU	40
13.6	POPIS AKTIVIT V PROJEKTU	42
13.7	PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PROJEKTU	45
13.8	ROZPOČET PROJEKTU	46
14	ZÁVĚR	47
15	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	48
16	SEZNAM PŘÍLOH	50

ÚVOD

Téma doprovázení jsem si vybrala zejména proto, že jsem po absolvování SPgŠ nastoupila jako osobní asistentka v Domě na půl cesty Timotei Bruntál. Zde jsem pracovala sedm měsíců a měla jsem možnost se s problematikou těchto mladých lidí dobře seznámit. Pozorovala jsem, že schopnost zařadit se do běžného života bylo pro tyto děti velmi obtížné.

Děti vyrůstající mimo původní rodinu často strádají zejména po citové-afektivní stránce, co mě ale zaskočilo nejvíce, byla jejich praktická nepřipravenost na život ve světě dospělých.

Kvalita práce v Dětských domovech a jiných výchovných zařízeních má tendenci se neustále zlepšovat, pravdou však zůstává, že mladí dospělí odcházející z těchto typů zařízení jsou dle mého názoru nedostatečně připraveni na praktickou stránku života dospělého. Mám na mysli zejména neschopnost hospodařit s finančními prostředky, komunikovat s úřady a lékaři, neznalost svých práv a povinností, neschopnost a nedostatečná motivace k hledání zaměstnání, neřešení bytové otázky atd.

Přemýšlela jsem tedy nad tím, jakým způsobem by se dětem i dětským domovům dalo v této oblasti pomoci. Existuje několik způsobů řešení, které se však zaměřují až na následnou pomoc. Tedy až ve chvíli, kdy se mladí dospělí ocitají v krizové životní situaci. Proto jsem si zvolila téma doprovázení dětí a mládeže v dětských domovech. Doprovázení je dlouhodobá a preventivně namířená pomoc a podpora dětem spadajícím do systému náhradní péče. Proces doprovázení vede děti k rozvoji a růstu jejich znalostí, schopností a dovedností a zkvalitňuje tak jejich startovací podmínky při odchodu ze zařízení.

V teoretické části své práce se pokusím objasnit základní pojmy, přiblížit čtenářům problematiku těchto dětí a popsat systém náhradní péče.

Nejvíce se však chci věnovat procesu doprovázení dětí a mladých lidí a programům, které se doprovázením zabývají.

Součástí praktické části mé práce budou rozhovory s mladými lidmi, kteří prošli programem Salesiánského centra Don Bosco v Pardubicích. Další úsilí věnuji i vypracování projektu zaměřeného na zkvalitňování praktických znalostí a dovedností dětí vyrůstajících v dětském domově či jiném podobném zařízení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

V první kapitole uvádím vysvětlení základních pojmů, které jsou klíčové pro teoretickou část mé práce.

Doprovázení

Jde o proces dlouhodobé pomoci a podpory dětem žijícím v dětském domově osamostatnit se. Je to způsob práce s dětmi v institucionální péči působící zejména preventivně. Programy doprovázení pomáhají dětem narovnat startovací podmínky pro samostatný život dospělého člověka. V České republice jde o „novinku“ v této oblasti. Salesiáni Dona Bosca v Pardubicích jsou téměř jediní, kteří se dlouhodobým doprovázením věnují v takovém rozsahu.

Dítě

Podle článku 1 Úmluvy o právech dítěte z roku 1989 se dítětem rozumí: *„Každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.“*

Mládež

Jelikož neexistuje jednotná definice mládeže, vybrala jsem definici sociologickou, neboť se domnívám, že je svým rozpětím nejširší.

„Mládež je sociálně demografická skupina charakterizovaná určitými společnými znaky biologickými, psychickými, sociálními a ekonomickými. Jako skupina si teprve vytváří životní orientaci, hledá místo v profesní struktuře společnosti, dotváří svůj hodnotový systém, získává zkušenosti a učí se čerpat ze zkušeností generace dospělých. Zahrnuje období přechodu z dětství do dospělosti (Geist, 1992).“

Dětské domovy

„Definice dle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

- 1. Dětský domov pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.*
- 2. Účelem dětského domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova.*

3. *Do dětského domova mohou být umísťovány děti ve věku zpravidla od 3 do nejvýše 18let. Do dětského domova se rovněž umísťují nezletilé matky spolu s jejich dětmi.*“

Náhradní výchovná péče

„ je forma péče o děti, které nemohou být z nejrůznějších důvodů vychovávány ve vlastní rodině. Nejčastěji jde o péči ústavní, v níž je dítě vychováváno až do dospělosti (Matějček, 1999).“

Náhradní rodinná péče

je forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno „náhradními“ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Tou je u nás zejména adopce (osvojení) a pěstounská péče (Matějček, 1999).“

2 CO JE DOPROVÁZENÍ

Termín „doprovázení“ užívaný v souvislosti s péčí o děti v systému náhradní péče, není zatím zakotven v žádné odborné literatuře. Objevuje se v Národním akčním plánu na léta 2009/10 a zde je definován takto:

„Podpora doprovázení dětí a mladých lidí v náhradní péči je určena na podporu procesu osamostatňování dětí umístěných v náhradní rodinné péči a výchovné péči a mladých lidí starších 18 let po ukončení trvání náhradní péče. Je zaměřena na posilování jejich samostatnosti, rozvoje jejich schopností a podpory začleňování do běžného každodenního života. Cílem je umožnit dětem a mladým lidem získat praktické zkušenosti a dovednosti potřebné pro zvládnutí požadavků samostatného života, zejména řešení situací spojených se vzděláváním, zaměstnáním, bydlením, hospodařením a nakládáním s penězi, osobním životem, volným časem atp. Činnosti v rámci této oblasti musí reagovat na individuální specifické potřeby dětí a mladých lidí, které vznikají v souvislosti s životem v ústavní péči nebo náhradní rodinné péči.“

2.1 Národní akční plán

Národní akční plán je základním dokumentem, kde je vymezeno doprovázení v souvislosti s dětmi žijícími mimo původní rodinu. Uvádím proto, alespoň elementární informace o tomto dokumentu.

2.1.1 Co je Národní akční plán sociálního začleňování

Národní akční plán, dále také NAPSI, jsou dokumenty obsahující národní strategie jednotlivých zemí zaměřené na boj s chudobou a sociálním vyloučením. Zároveň jsou základním prvkem Otevřené metody koordinace, jež je zaváděna v politikách zaměstnanosti, zdravotní a dlouhodobé péče, sociální ochrany a sociálního začleňování. (MPSV, 2008)

2.1.2 Historický původ Národních akčních plánů sociálního začleňování

V březnu roku 2000 na zasedání Evropské rady v Lisabonu byl započat takzvaný „Lisabonský proces“. Cílem tohoto procesu je, aby se Evropská unie do roku 2010 stala nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou na světě. Pro dosažení cíle byla přijata Otevřená metoda koordinace. V prosinci téhož roku v Nice byl přijat také Evropský sociální

program, jehož součástí je boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Závazkem členských států Evropské unie je předkládání svých Národních akčních plánů sociálního začleňování k rukám Evropské komise (MPSV, 2008).

2.1.3 Národní akční plán a doprovázení

V této podkapitole uvedu citaci z Národní zprávy o strategiích sociálního začleňování na léta 2008-2010 týkající se podpory pro děti a mládež opouštějící systém náhradní rodinné péče.

„V rámci přípravy na samostatný život mladých lidí opouštějících institucionální péči či náhradní rodinnou péči budou podporovány projekty dlouhodobého doprovázení a poradenství pro děti v náhradní péči a mladé lidi opouštějící systém náhradní péče, zaměřené na jejich přípravu na samostatný život. Dále bude prohlubována součinnost všech zainteresovaných osob a subjektů v procesu přípravy dětí a mladých lidí na samostatný život po opuštění náhradní péče, zejména spolupráce zařízení pro péči o děti, náhradních rodin, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, poskytovatelů sociálních služeb, samosprávy (MPSV, 2008).“

3 BIOLOGICKÁ RODINA

Kapitolu biologická rodina jsem do své práce zařadila zejména proto, že je neoddělitelnou a významnou součástí života všech dětí. Práce s biologickou rodinou dítěte je taktéž součástí procesu dlouhodobého doprovázení.

3.1 Význam původní rodiny a důležitých osob z minulosti

Vždy jde o velmi individuální záležitost a u každého dítěte je třeba ji posuzovat velmi opatrně. Ať už se však původní rodina starala o dítě sebehůř, byla- a stále bude- jeho součástí. Není namístě bát se s dítětem o původní rodině hovořit. Je dobré promyslet jaká forma a interval kontaktu s biologickou rodinou je pro dítě nejlepší. Nejdůležitější je, aby všichni zúčastnění mysleli především na zájmy dítěte. U dítěte, které bylo opuštěno nebo se ocitlo v ústavu bez jakékoli dokumentace, se vám možná nepodaří s jeho původní rodinou navázat sebemenší spojení. V takové situaci můžete dítěti poskytnout alespoň určitou míru kontinuity tím, že mu zprostředkujete kontakt s jinými důležitými osobami z minulosti. To může být například zaměstnanec nemocnice, který se o nalezené dítě postaral, personál kojeneckého ústavu, sociální pracovník apod. Udržet spojení navázané hned zpočátku je vždy snazší než hledat dané osoby po letech. Je velice pravděpodobné, že přijde doba, kdy se dítě bude chtít o sobě a o své minulosti dozvědět co nejvíce. (Archerová, 2001)

3.2 Úvaha o tom, kdo je pravý rodič

Přesto, že je původní rodina pro dítě velmi významná je potřeba se podívat také na význam těch, kteří se dítěte ujali, vychovávají je, přijímají a milují. V této podkapitole uvádím dvě citace, které nabízejí zajímavý pohled na rodičovství.

Tehdy přišly ke králi dvě ženy nevěstky a postavily se před něj. Jedna z těch žen řekla: „Prosím, můj pane, já a tato žena bydlíme v jednom domě a já jsem u ní v domě porodila. Třetího dne po mém porodu také tato žena porodila. Byly jsme spolu v tom domě a s námi nebyl nikdo cizí. Syn této ženy však v noci zemřel, neboť ho zalehla. Proto v noci vstala, a zatímco tvá otrokyně spala, vzala mého syna od mého boku, položila si ho do klína a svého mrtvého syna položila do klína mně. Ráno jsem vstala, abych svého syna nakojila, ale on byl mrtev. Když jsem si ho však z rána pozorně prohlédla, zjistila jsem, že to není můj syn. Druhá žena však prohlásila: „Nikoli, Můj syn je ten živý a ten mrtvý je tvůj.“ Ale první

trvala na svém: „Ne. Tvůj syn je ten mrtvý, a ten živý je můj.“ Král proto poručil: „ Po-
dejte mi meč.“ Přinesli tedy před krále meč. A král nařídil: „Rozetněte to živé dítě ve dvě.
Jednu polovinu dejte jedné a druhou polovinu druhé.“ Tu řekla králi žena, jejíž syn byl ten
živý a již se srdce svíralo soucitem nad svým synem: „Prosím, můj pane, dejte to živé novo-
rozeně jí, jen je neusmrcujte!“ Ale druhá řekla: „Ať není ani moje ani tvoje. Rozetněte je!“
Tu král rozhodl: „Dejte to živé novorozeně té, která řekla: Neusmrcujte je, to je jeho mat-
ka.

*Když se celý Izrael dozvěděl o rozsudku, který král vynesl, jala je bázeň před králem. Vidě-
li, že je nadán Boží moudrostí k vykonávání soudu. (Bible, Starý zákon-1.Královská 3, 16-
28).“*

Moudrost krále Šalamouna tedy spočívala v tom, že ačkoli nevěděl, která z žen je pravou
matkou živého dítěte, byl si jist, že nejlepší matkou pro dítě bude ta, která bude za každou
cenu chránit jeho život. Tedy ta, která jedná v nejlepším zájmu dítěte.

Prof. PhDr. Zdeněk Matějček CSc. ve článku z 11. 10. 1999 na internetovém portálu rodi-
na.cz říká:

*„Není žádný hlas krve. Dítě přijímá za matku tu osobu, která se k němu mateřsky chová, a
nikoliv jen tu, která je porodila. Adoptivní rodiče, pěstouni či jiní vychovatelé dítěte v ná-
hradní rodinné péči jsou psychologicky pravými rodiči, jestliže skutečně dítě za své přijí-
mají!“*

4 SYSTÉM PÉČE O DĚTI ODEBRANÉ Z BIOLOGICKÉ RODINY

Přestože se ve své práci zabývám zejména dětskými domovy, nemohu opomenout jiné druhy péče o děti vyrůstající bez svých biologických rodičů. Budu však v této kapitole stručná a uvedu zde jen základní informace o těchto zařízeních. V příloze č.1 uvádím přehlednou strukturu celého systému.

4.1 Ústavní a ochranná výchova- školská zařízení

Výkon ústavní a ochranné výchovy zajišťuje v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy systém školských zařízení ústavní výchovy. Po novelizaci zákona č. 109/2002 Sb. lze rozlišovat následující druhy zařízení:

1. **Dětské domovy-** jsou zařízením pečujícím o děti, které nemohou vyrůstat ve své biologické rodině ani v jiném typu náhradní rodinné péče. U dětí zde umístěných se nepředpokládají závažné výchovné problémy a mohou tak navštěvovat školy, které nejsou součástí DD. Zajišťují dětem výchovné, sociální a materiální zázemí.
2. **Dětské domovy se školou** - jde o speciální školské zařízení určené především pro děti s vážnými poruchami chování nebo pro děti s psychickými poruchami vyžadující specifickou výchovně léčebnou péči.
3. **Výchovné ústavy** - jsou ústavy určené dětem s poruchami chování a dětem se sociálně rizikovým vývojem. Těmto pak poskytují psychologickou a speciálně pedagogickou pomoc, která se uskutečňuje prostřednictvím ambulantních nebo pobytových výchovně-terapeutických programů.
4. **Diagnostické ústavy-** úlohou diagnostických ústavů je zpracovat komplexní diagnostiku osobnosti dítěte, vymezit individuální výchovné a vzdělávací priority včetně doporučení vhodných metod a přístupů. Dále přijaté děti stabilizovat a adaptovat je k podmínkám ústavní výchovy. Jejich povinností je komplexní péče o děti a jejich následné umísťování do vybraných domovů a ústavů. Důležitým úkolem je také monitorování funkčnosti sítě školských zařízení a informování zřizovatele o jejím stavu a potřebách. Pobyt v diagnostickém ústavu je krátkodobý většinou dvouměsíční. (Jánský, 2004)

4.2 Náhradní rodinná péče

„Náhradní rodinná péče je forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno „náhradními“ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině (Matějček, 1999).“

Rozlišujeme dva základní typy náhradní rodinné péče:

- Adoptivní (osvojitelskou) péči
- Pěstounskou péči: individuální, skupinová

4.2.1 Adopce

Adopce je právně vymezena v zákonu č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Adopce je proces, při kterém si manželé nebo jednotlivec bere opuštěné dítě za vlastní. Mezi osvojitelem a dítětem vzniká vztah jako mezi biologickými rodiči a vlastním dítětem a to se všemi právy a povinnostmi. Dítě rovněž přijímá příjmení daných rodičů a získává příbuzenství s celou širokou rodinou osvojitelů. Osvojit lze pouze nezletilé dítě a to se souhlasem biologických rodičů. O adopci rozhoduje soud a je považována za nejdokonalejší formou náhradní rodinné péče. (Matějček, 1999)

4.2.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je právně vymezena ve dvou zákonech a to v zákonu č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a zákonu č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, ve znění pozdějších předpisů. (Krausová, Novotná, 2006)

„Pěstounská péče je zvláštní formou státem řízené a kontrolované náhradní rodinné výchovy, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těm, kteří se ho ujali (Matějček, 1999).“

Pěstounem může být jak manželská dvojice, tak i jednotlivec. O svěření dítěte do pěstounské péče svěřuje soud, který má pravomoc ji zrušit v průběhu jejího trvání. V případě, že je dítě v pěstounské péči, není zamezeno styku s biologickými rodiči a v případě důležitých událostí náleží rozhodování právě pokrevním rodičům popř. soudu. Pěstoun tedy není zákonným zástupcem dítěte. (Matějček, 1999)

Individuální pěstounská péče probíhá v běžném rodinném prostředí.

Skupinová pak ve zvláštních zařízeních pro výkon pěstounské péče nebo v SOS dětských vesničkách. Ta se liší od individuální pěstounské péče tím, že pěstoun uzavírá se zřizovatelem dohodu o výkonu pěstounské péče v zařízení a pobírá odměnu, která se posuzuje jako plat. Další finanční nároky se shodují s dávkami individuální pěstounské péče.

(Krausová, Novotná, 2006)

5 DĚTSKÝ DOMOV JAKO JEDEN Z TIPŮ NÁHRADNÍ PÉČE

Dětské domovy jsou zařízení, jež pečují o děti, které neměly to štěstí vyrůstat ve vlastní rodině ani v jiném typu náhradní rodinné péče. U dětí umístěných v dětském domově nebývají závažné výchovné obtíže a předpokládá se, že budou moci navštěvovat školy, které nejsou součástí příslušného dětského domova.

Důvody pro umístění dětí do tohoto typu zařízení jsou různé, nejčastěji však jde o děti z kojeneckých ústavů, děti nechtěné nebo děti z rozpadlých či disfunkčních rodin. V poslední době zde také přibývají děti z důvodu „chudoby“, kdy je v rodině např. hodně dětí a rodiče je nedokážou dostatečně materiálně zabezpečit. (Jánský, 2004)

Dětské domovy tedy poskytují dětem zejména materiální, sociální a výchovné zázemí. Pečují o děti dle jejich individuálních potřeb a jejich úlohou je také zajistit dětem možnosti vzdělávání.

Dalším typem je Dětský domov se školou. Jde o speciální školské zařízení určené především pro děti s vážnými poruchami chování nebo pro děti s psychickými poruchami vyžadující specifickou výchovně léčebnou péči. Děti jsou zde umístovány od 6let až po ukončení povinné školní docházky. (Jánský, 2004)

6 PROBLEMATIKA MLÁDEŽE ODCHÁZEJÍCÍ Z DD

Tato kapitola se týká mládeže odcházející z dětských domovů, tedy mládeže ve věku okolo osmnácti let. Proto bych v následující podkapitole ráda uvedla základní informace o období adolescence. Vybrala jsem záměrně pouze ta specifika, která mohou souviset problematikou dětí odcházejících z dětského domova.

6.1 Specifika období adolescence

Adolescence zahrnuje, dle Lagmeiera a Krejčířové, období mezi 15-22 rokem. Tento pojem pochází z latinského slova „adolescere“, které znamená dorůstat, mohutnět. Období dospívání je obdobím velkého množství změn na tělesné, psychické i sociální úrovni. Jedinec dosahuje plné reprodukční zralosti a probíhá dokončování tělesného růstu.

Důležitým faktem je rychle se měnící postavení jedince ve společnosti. Dochází k přechodu ze základní školy na střední školu nebo do učebního poměru. Mění se tedy osobnost jedince a jeho sociální role, kterým se musí přizpůsobit. Postavení dospívajících ve společnosti je nejisté a výchovné působení bývá často nejednotné. Nejasnosti související s rychlými společenskými proměnami mohou být příčinou mnoha obtíží mládeže v dnešním světě a vytvářejí četné problémy při jejich výchově. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Vývoj základních schopností, dovedností a zájmů

U dospívajících dětí dochází k vývoji motoriky. Jedinci nabývají síly, hbitosti, ale také roste smysl pro rovnováhu a jemnou pohybovou koordinaci. Vizuální vnímání související s abstraktním myšlením dosahuje maxima. Dospívající je schopen účinněji se učit na základě poznání logických souvislostí. Naopak méně již roste schopnost zapamatovat si text bez logických návazností určený pouze k memorování. Rychlý rozvoj motorických, percepčních a ostatních schopností vede k novým a hlubším zájmům o sport, četbu, hudbu, filmy a divadlo. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Emoční vývoj a socializace

Mezi hlavní vývojové mezníky období dospívání je řazeno postupné uvolňování ze závislosti na rodičích a navazování významnějších a diferencovanějších vztahů s vrstevníky obojího pohlaví. Toto období je v tomto směru klíčové pro uspokojivé převzetí pozdějších základních rolí manželských a rodičovských.

Rodina poskytuje dítěti základní citovou jistotu a bezpečí. Čím hlubší a méně konfliktní jsou vztahy, které dítě k rodičům navázalo, tím snáze probíhá i celý proces emancipace od rodiny nutný pro osobní zrání. Ani v optimálních podmínkách není uvolňování dítěte z pout rodiny a celkové osamostatnění vždy snadné, tím obtížnější je pro děti, které vyrůstají v institucionálních zařízeních. Adolescenti si již plně uvědomují sami sebe a měli by být schopni sebereflexe a seberegulace. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Volba povolání

S obdobím adolescence se zpravidla pojí i volba povolání. Volbu povolání ovlivňují vnitřní i vnější podmínky. Vnitřními podmínkami rozumíme to, k čemu jedinec inklinuje, co ho zajímá, co ho uspokojuje. Vnějšími podmínkami se rozumí určitý tlak společnosti. Jen málokterý dospívající jedinec má tak vyhraněné zájmy a tak silnou tendenci pro seberealizaci, že si vynutí určité povolání bez ohledu na vnější tlak. Stejně tak patrně jen malá část této populace se nechá řídit výlučně jen vnějším tlakem a vstupuje do povolání bez ohledu na své schopnosti, zájmy a přání. U většiny jedinců hrají při volbě povolání určitou roli oba tyto aspekty, ovšem v různé kombinaci. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

6.2 Situace bezprostředně po odchodu z DD

Děti často odejdou z domova s nějakou větší sumou peněz, kterou jim domov našetřil. První kroky těchto dětí většinou míří do obchodu, kde si koupí ten nejlepší „mobil“ a něco k jídlu. Pokud nemají příbuzné, ke kterým by se mohly nastěhovat, bydlí různě po známých, kamarádech a často mění místo bydlení. Peníze nejčastěji shání po brigádách a o nutnosti zaregistrovat se na Úřadu práce často nevědí nebo to nepokládají za důležité. Vzniká jim tedy dluh na zdravotním a sociálním pojištění a nemají žádný stálý příjem.

Velice často také dochází ke vzniku dluhu právě u telefonních operátorů, který je vysoce zúročný.

Mladí dospělí mnohdy vůbec nevědí o možnosti pobírání sociálních dávek a jiných příspěvků ze strany státu. Dalším problémem je, že tito mladí dospělí jsou často ještě registrováni u svých dětských lékařů a je tedy nutné provést registraci u obvodního lékaře. Další potíže jsou zejména v oblastech sebeobsluhy, komunikace s okolím a celkové orientace ve svých právech, povinnostech a možnostech. (Metodika-Dům na půl cesty Timotei, 2006)

6.3 Problémové oblasti

V této kapitole uvádím problémové oblasti mladých dospělých, kteří opouštějí některý z typů institucionální péče.

Problémové oblasti dětí opouštějící institucionální péči:

- **Komunikace** -je důležité jedince naučit sociální komunikaci se svým okolím, především však komunikaci s úřady v ústní i písemné formě
- **Ekonomika domácnosti** -jednou z nejdůležitějších oblastí praktické přípravy na život dospělého je právě ekonomika domácnosti. Je nezbytné naučit mladého člověka smysluplně nakládat s finančními prostředky (zvládání chodu domácnosti, plánování rozpočtu na určitý časový úsek atd..)
- **Pracovní aktivity**- další velice významnou oblastí je naučit mladého člověka efektivně hledat zaměstnání a udržet si ho. Zároveň jej naučí formám, kterými lze oslovit zaměstnavatele- motivační dopis, strukturovaný profesní životopis, telefonický rozhovor, výběrové řízení atd..)
- **Sebeobsluha, hygiena, zdravá výživa** - naučit mladého dospělého obstarat si stravu (nakoupit, uvařit), udržovat osobní hygienu včetně udržování pořádku ve svém obydlí.
- **Etika, etiketa, sociální komunikace**- je potřebné vést mladého člověka k udržování dobrých mezilidských vztahů s co nejširším okruhem lidí. A naučit mladého člověka uspokojivě řešit problémy, které mohou v mezilidských vztazích nastat.
- **Občanská výchova a základy demokracie** – je potřebné vést mladého dospělého k zodpovědnosti za svůj život i za své jednání. Dodržovat a chápat pravidla a principy vzájemného soužití občanů a pomoci mu stát se přirozenou součástí místního společenství. (Metodika- Dům na půl cesty Timotei, 2006)

7 SALESIÁNI DONA BOSCA PARDUBICE

Poměrně velká část mé práce je věnována právě Salesiánskému centru Dona Bosca v Pardubicích. V následujících podkapitolkách uvádím bližší informace o této římskokatolické řeholi a jejich aktivitách.

7.1 Kdo jsou Salesiáni

Tato komunita může být označována též jako: Společnost sv. Františka Saleského, Societas Don Bosco nebo zkratkou SDB.

SDB jsou jednou z mnoha římskokatolických řeholí, která se původně věnovala zejména práci s mládeží. V období 20. století se však začali zaměřovat i na misijní činnost, poskytováním exercií a výpomoci ve farní struktuře jednotlivých diecézí. Tuto řeholi založil v roce 1859 italský kněz Jan Bosco a pojmenoval ji k počtě svatého Františka Saleského. Regule řádu salesiánského byly schváleny papežem Piem IX. roku 1874.

Mottem řádu je latinské *Da mihi animas, cetera tolle*- Dej mi duše, ostatní si vezmi.

Kněz Jan Bosco chtěl tímto heslem vyjádřit důležitost spásy lidské duše (zejména zanedbaných chlapců z ulice, jimž se věnoval).

V roce 1995 měl řád asi 17 000 členů a spravoval 1616 středisek ve 122 zemích světa. Existuje i ženská obdoba řádu - tzv. salesiánky (oficiálně Kongregace Dcer Panny Marie Pomocnice).

Na naše území respektive území Československa přišli salesiáni v roce 1925 (Slovensko), v roce 1927 je do Čech a na Moravu přivedli Ignác Stuchlý (římskokatolický kněz) a Štěpán Trochta (český katolický biskup a řeholník). (SDB, 2006)

7.2 Jan Bosco- zakladatel

Jan Bosco se narodil 16. srpna 1815 v Castelnovu d'Asti v Itálii. Vyrůstal v chudé rolnické rodině a již od dětství se cítil povolán věnovat svůj život mládeži. Po letech se stal knězem v Turíně a své vrozené schopnosti a úsilí věnoval do budování výchovných děl pro opuštěnou mládež, do obrany víry a evangelizace cizích zemí.

Roku 1859 založil Společnost sv. Františka Saleského, roku 1872 Institut Dcer Panny Marie Pomocnice (salesiánky) a roku 1876 Salesiány- spolupracovníky.

Jako tajemství úspěchu pro práci s mladými dal salesiánům jedinečnou výchovnou metodu tzv. preventivní systém založený na rozumu, náboženství a laskavosti. Systém inspirovaný láskou zakořeněnou v živém setkání s Ježíšem Kristem a ve věrnosti církvi a jejímu učení. Jan Bosco zemřel v Turíně 31. ledna 1888. Mezi svaté byl připočten Piem XI. o Velikonočních roku 1934.

24. ledna 1989 v roce, kdy se slavilo sto let od jeho úmrtí, jej papež Jan Pavel II. prohlásil za otce a učitele mládeže. (SDB, 2006)

7.3 Současná práce Salesiánů u nás

Nyní stojí v čele českých salesiánů František Blaha. K 1. červenci 2007 provozovali salesiáni deset středisek mládeže a to: v Brně, Českých Budějovicích, Fryštáku, Ostravě, Pardubicích, Plzni, Praze, Rumburku, Teplicích a Zlíně. Salesiánská provincie dále zřídila nakladatelství Portál, které vydává zejména pedagogickou a psychologickou literaturu. Založili vyšší sociálně pedagogickou a teologickou školu JABOK v Praze pro výchovu a vzdělání pracovníků v sociální oblasti, se zaměřením na mládež postiženou, narušenou či stojící na okraji společnosti. Salesiáni výrazně podpořili vznik teologické fakulty Jihočeské a někteří přednášejí na teologické fakultě Palackého university. Dále vydávaly Salesiánský magazín (časopis se zabývá mimo jiné výchovou dětí a mládeže) a časopis pro děti Nezbeda. V současnosti také stojí ve vedení křesťanské televize Noe. (SDB, 2006)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 CENTRUM DON BOSCO V PARDUBICÍCH

Jak už vyplývá z teoretické části mé práce, vybrala jsem si pro svůj výzkum právě centrum Dona Bosca v Pardubicích. Salesiánské centrum Dona Bosca jsem si vybrala zejména proto, že je prozatím ojedinělou organizací, která se dlouhodobým doprovázením zabývá v takovém rozsahu a kvalitě. Spolupracuje s dětskými domovy a výchovnými ústavami Dolní Lánov, Holice, Hrochův Týnec, Kostelec nad Orlicí, Pardubice, Potštejn, Přestavlky, Sedloňov v Orlických horách, Semily, Smolina, Vrchlabí a oslovují stále další. Centrum se nachází na Zborovském náměstí v Pardubicích. Děti a mladí lidé, se kterými centrum pracuje, mají k dispozici rozlehlý suterén. Je zde velká hala s barem uprostřed, v prostoru jsou umístěny stolečky k posezení a v zadní části je pódium s projektovým plátnem a židlemi. Hala je vyzdobena tabulemi, na nichž jsou umístěny fotografie z jednotlivých akcí. V chodbě je vybudováno sociální zázemí. V ostatních patrech budovy jsou i pokoje, které slouží pro případné vícedenní akce. Centrum působí velmi moderně a příjemně.

9 PROJEKT SALESIÁNSKÉHO CENTRA DON BOSCO „NA CESTĚ DO ŽIVOTA“

V této kapitole se pokusím popsat veškeré aktivity, které běží v rámci tohoto projektu. Aktivity jsou navzájem různě provázané, ale zároveň mohou fungovat i každá jednotlivě. K pravidelným aktivitám centra Don Bosco patří Dny pro dětské domovy, Kurzy rozvoje osobnosti, Počítačové kurzy, Filmový klub a Pomoc po odchodu z dětských domovů, přičemž největší důraz je kladen právě na uvedené kurzy. Dny pro dětské domovy dosud navštívilo 1196 dětí a rozvojovými kurzy prošlo 104 mladých lidí. V této kapitole jsem čerpana zejména z webových stránek a propagačních materiálů centra.

9.1 Dny pro dětské domovy

Dny pro dětské domovy jsou určeny pro mládež nad 12 let. Je to den plný „užitečné zábavy“. Pro děti jsou připraveny nejrůznější aktivity (tvořivé dílny, představení nejrůznějších řemesel, zajímavý hosté, soutěže, koncerty či vystoupení). Pro děti je přichystáno občerstvení, svačina a oběd. Pracovníci se v každém cyklu snaží zařadit i zajímavého hosta, který v životě něco dokázal. Někdy je na konec programu zařazena i oblíbená diskotéka. Na dny pro dětské domovy jezdí i vychovatelé, kteří za děti zodpovídají. Dny pro dětské domovy poskytují prostor pro setkání s přáteli a navazování nových vztahů.

Na jednom takovém dni jsem se účastnila a musím říct, že jsem byla nadšena profesionální přípravou i průběhem celé akce.

9.2 Kurzy rozvoje osobnosti a počítačové kurzy

Cílem těchto kurzů je pomoci mladým lidem připravit se lépe na život po odchodu z institucionální péče. Dále také vytvořit bezpečnou skupinu schopnou otevřeně komunikovat prožít volný čas v přitažlivém prostředí našeho centra a nabídnout vztahy schopné v budoucnosti pomáhat.

Jedná se o sérii sedmi školících víkendů, z čehož čtyři jsou zaměřeny na rozvoj osobnosti a tři na získání počítačových dovedností.

Kurzy se také dělí na základní a pokračovací. Základní jsou určené pro úplné nováčky a pokračující kurzy jsou nabízeny těm, kteří se v uplynulých letech zúčastnili alespoň jedno-

ho ročníku kurzů. Na ukázkou uvádím i některá témata kurzů. Jsou to například: zdravé sebevědomí, posilování vlastní vůle, průvodce hledání zaměstnání, alkohol a drogy- jak je odmítat, hospodaření s penězi, systém sociální podpory atd.

Cena základních kurzů je 1800 korun za všech sedm víkendů. Snahou Salesiánského centra Don Bosco je podporovat a doprovázet mladé lidi dlouhodobě- i po odchodu s dětského domova. Z tohoto důvodu jsou pokračovací kurzy dětem nabízeny zdarma.

9.3 Filmový klub

Filmový klub probíhá pravidelně jedenkrát za čtrnáct dnů, vždy v úterý. Jsou zde promítány nejrůznější zajímavé filmy, určené dětem a dospělým zapojeným do projektu. V rámci filmového klubu vznikla i pohádka: „Potůček a Temné jezero knížete Vodomora“, jehož aktéry jsou sami děti z DD, jejich vychovatelé a lidé z týmu centra Don Bosco v Pardubicích.

9.4 Pomoc po odchodu z dětských domovů

Cílem je pomáhat připravovat mladé lidi na život a dlouhodobě je podporovat tak, aby mohli žít svůj vlastní kvalitní život. V rámci Dnů pro dětské domovy se mohou mladí lidé leccos naučit, ale nabízíme jim také, že se na nás mohou v budoucnosti obracet o pomoc, i po odchodu z dětského domova. O doprovázení se stará stálý tým, který je součástí programů Dnů pro dětské domovy a kurzů.

V rámci tohoto doprovázení centrum nabízí tyto služby:

- Dlouhodobý kontakt
- Osobní návštěvy, rozhovory a poradenství
- Bezplatnou telefonickou linku
- Pomoc při jednání s úřady
- Kontakty na další pomáhající služby
- Pomoc při řešení krizových situací

Dlouhodobý vztah je považován za klíčový a tato služba je prováděna zcela zadarmo. Pracovníci nečekají pouze na to, až je kontaktují sami děti či mladí dospělí, ale snaží se jim

být nablízku i vlastní iniciativou. Navštěvují je jak v dětských domovech, tak i v místech, kde žijí.

10 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU

10.1 Druh výzkumu

Kvalitativní výzkum

„Kvalitativní výzkum v humanitních vědách označuje různé přístupy (metody, techniky) ke zkoumání pedagogických jevů, kdy do popředí nevystupuje kvantifikace empirických dat, nýbrž jejich podrobná kvalitativní analýza. (Maňák, Švec, 2004).“

10.2 Metoda výzkumu

Vzhledem k typu výzkumu a stanoveným cílům jsem si vybrala jako metodu sběru dat polo-strukturovaný rozhovor.

10.3 Cíl výzkumu

Dozvědět se jaký vliv má působení centra Don Bosco na mladé dospělé a jak vnímají jejich pomoc.

10.4 Výzkumný vzorek

Při výběru respondentů jsem byla limitována zejména špatnou dostupností, ale i finanční náročností realizace výzkumu. Také však, možnostmi centra, neboť mnoho mladých lidí, kteří programem prošli, dnes bydlí až stovky kilometrů vzdálení od Pardubic.

Můj výzkumný vzorek tedy tvoří celkem 4 mladí dospělí, dvě dívky a dva chlapci.

10.5 Výzkumné otázky

Jak pomohl program „Na cestě do života“ dětem z dětských domovů v praktických oblastech přechodu do dospělosti?

10.6 Způsob zpracování dat

Transkripce nahraného materiálu, kódování textu, rozdělení do jednotlivých kategorií a vyhodnocení.

10.7 Kategorie výzkumu

Pomocí kódování jsem přeepsaný materiál rozdělila do sedmi kategorií, které jsem následně vyhodnotila. Otázky, které jsem měla připravené k rozhovorům, jsou uvedeny v příloze č. 3.

1. první kontakt a spolupráce s centrem Don Bosco
2. zaměstnání
3. bydlení
4. partnerství
5. zacházení s finančními prostředky a plánování rozpočtu
6. vztahy s rodinou
7. jak mladí dospělí vnímají práci centra Don Bosco v Pardubicích.

10.8 Okolnosti výzkumu

V polovině února jsem kontaktovala vedení centra a byla jsem pozvána přímo na Den pro dětské domovy do Pardubic. Rozhovory byly tedy provedeny přímo v centru Don Bosco na Zborovském náměstí v Pardubicích. Respondenti zde přijeli pomáhat s organizací. Strávila jsem v centru celý den a během volných chvil jsem prováděla rozhovory. Každému jsem se nejdříve představila a vysvětlila, jaký mám záměr. Několikrát jsem zdůraznila, že se rozhovor nahrává a že nemusí odpovídat, pokud nebudou chtít. Respondenti souhlasili s nahráváním i uveřejněním odpovědí v mé práci. Délka jednotlivých rozhovorů se pohybovala okolo 15 až 30 minut. Všichni dotazovaní byli velmi vstřícní a příjemní mladí lidé, bylo vidět, že se v centru cítí skutečně „jako doma.“ Velice si cením jejich upřímnosti a ochoty vyprávět své životní příběhy. Pracovníci se mi též ochotně věnovali a to i přesto, že měli spoustu starostí s organizací právě probíhající akce.

11 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Výsledky výzkumu uvádím jednotlivě po určených kategoriích, snažila jsem se vždy učinit nějaký obecnější závěr, což vzhledem k povaze výzkumu nebylo jednoduché. K některým kategoriím uvádím i přímé citace jednotlivých respondentů, tak jak byly zaznamenány. Na konci kapitoly jsem umístila tabulku, kde jsou uvedeny výsledky výzkumu heslovitě ke každému respondentovi zvlášť.

1. kategorie- první kontakt a spolupráce s centrem Don Bosco v Pardubicích

Všichni dotazovaní respondenti dostali první informace o centru přes svůj dětský domov či výchovný ústav. Nejdříve se zúčastnili Dne pro dětské domovy a poté jim byla nabídnuta účast na kurzech. Všechny dotazované tato nabídka zaujala a dodnes se kurzů účastní, z toho 3 již pomáhají z jeho organizací.

Většina dotazovaných využívá i ostatních služeb centra Don Bosco v Pardubicích.

Dívka 20: „*Před dvěma rokama, my jsme v děcáku měli komunitu a přišly nám přihlášky, tak se nás ptali jako, kdo by chtěl jezdit sem na kurzy. Tak jsem řekla, že bych chtěla a už jezdím dva roky. Hrozně se mi to tady líbí.*“

2. kategorie- zaměstnání

Tři respondenti ze čtyř dotazovaných již chodí do zaměstnání (pomocná kuchařka, prodavačka, strojař). Jeden respondent se stále učí na truhláře. Obě dotazované dívky jsou v zaměstnání již přes rok. Před prací na smlouvu téměř všichni absolvovali praxe v rámci studia a později také různé brigády.

Dívka 19 našla svou nynější práci přes internet na stránkách úřadu práce a šla se na volné místo zeptat, pracuje jako pomocná kuchařka. Dívka 20 pracovala v obchodním domě nejdříve brigádně a po pár měsících byla přijata na hlavní pracovní poměr. Mladý muž 19 se o volném místě dozvěděl od kamaráda a osobně se na práci šel zeptat, absolvoval pracovní pohovor a byl přijat, pracuje jako strojař.

Mladý muž 19: „*Já mám práci na smlouvu v týdnu, a přes víkendy mám přivýdělký, na černo, ale je to dobře placený. A ta práce na smlouvu, co tam vlastně děláš: Já dělám u Jičina vlastně Biotopa, nová firma na biopalivo- peletky, to je podobný jak brikety. Jak dlouho tam jsi? Zatím dva měsíce. A myslíš, že tam zůstaneš? Mně se to líbí, šéf mě ne-*

chává pracovat samotného, nekontroluje a nehlídá mě. Pomohly ti třeba kurzy v tom hledání práce? Určitě, připravili mě na pohovor, myslím, že mi to pomohlo. Z kurzů jsem věděl, co mě čeká.

To je tvá první práce na smlouvu? Ještě jsem dělal v truhlárně v Nové Pace. To bylo na zkoušku, ale vzali staršího chlápka, zkušenějšího, ale říkal, že makám dobře, že kdyby měl ještě místo, že si vezme na mě kontakt.

A tu nynější práci si našel jak...našel jsem to na úřadě, a v té Nové Pace od kámoše, tak jsem tam zajel. Tu brigádu dělám u takových boháčů, vypomáhám.“

3. kategorie - bydlení

Chlapec 16 let bydlí střídavě ve výchovném ústavu a o víkendech jezdí za rodiči.

Mladý muž 19 bydlí s kamarádkou v podnájmu, on platí nájemné, kamarádka se stará o stravu. Dívka 20 bydlí s přítelem na sídlišti v podnájmu, mají společný rozpočet. Dívka 19 žije prozatím v Domě na půl cesty, bydlení zde si platí. Chlapec 16 let bydlí střídavě ve výchovném ústavu a o víkendech jezdí za rodiči.

Mladý muž 19: „*Kde teďko teda bydlíš? Já bydlím s kamarádkou. Takže bydlíte spolu někde v nájmu v bytě? U jejího bratra v bytě, má levnější nájem. Přispíváš na nájem nebo to máte nějak rozdělené? No já zaplatím nájem a ona se stará o stravu, ten nájem dělá asi pět tisíc.“*

4. kategorie- partnerství

Dva respondenti jsou v partnerském vztahu. Chlapec 16 chodí s mladší dívkou už dva roky, vídají se však velmi sporadicky. Ona je taktéž z dětského domova, jsou od sebe daleko, vídají se pouze na kurzech nebo jiných akcích. Dívka 20 je již rok se svým přítelem, podle výpovědi spolu mají pěkný vztah. Další dva respondenti nemají v současné době partnery, jen jakési „kamarády“.

5. kategorie- plánování rozpočtu

Všichni dotazovaní respondenti si nějakým způsobem plánují rozpočet. Snaží se přemýšlet o příjmech a výdajích a počítat za jaké položky utratí kolik peněz. Obě dotazované dívky si

rozpočet rozepisují na papír. Chlapec 16 hospodaří pouze s kapesným, největší položkou jsou cigarety a cesta domů.

Ostatní dotazovaní utratí nejvíce peněz za bydlení, druhou největší položku tvoří strava, další položky jsou: (telefon, cigarety, zájmy, dárky)

Pouze jeden respondent má výraznější dluh. Jinak se jedná o jednorázové půjčky v řadách stokorun, většinou od známých.

Dívka 20: *„Rozpočet plánujeme, když třeba nevycházíme nebo tak, tak si sednem a spočítáme, co musíme platit a kolik nám zbývá. Jinak nájem máme 6 500, to je malý byt. Jídlo, něco donesu z práce, přítel má v práci obědy. Jinak chodíme nakupovat do Lidlu.*

A za co tak nejvíc utratíte peníze? No tak nejvíc je ten nájem, něco za telefon. Jinak já ráda kupuju dárky a ráda sportuju, takže utratím i za sport, jezdím na kole a na běžky.

6. kategorie- vztahy s rodinou

Mladý muž 19 se stýkal se svou matkou, finančně ji vypomáhal, ale jak sám vypovídá, zklamal se v ní a dále s ní kontakt neudrží. Občas se stýká se svou sestrou.

Dívka 20 se nestýká s původní rodinou má k ní silný negativní vztah, má však velmi pěkný vztah s rodiči partnera i s jeho sestrou.

Dívka 19 zná pouze matku, moc se nestýkají, matka má „problémy“, dívka má však pěkný vztah s babičkou a navštěvuje ji.

Chlapec 16 jezdí za svými rodiči celkem pravidelně. Rodiče mají finanční potíže, připadá si jako zátěž, má pocit, že jim nedokáže pomoci.

7. kategorie- jak respondenti vnímají pomoc centra

Všichni respondenti se shodli na tom, že zde získali cenná přátelství a cítí se zde velmi dobře. Hovoří o pracovnících jako o své druhé rodině. Oceňují jejich ochotu pomáhat.

Respondenti uvedli několik oblastí, ve kterých jim centrum pomohlo: Pocit, že někam patří, zlepšení komunikace, lepší schopnosti při hledání zaměstnání, získali větší důvěru v sebe sama a své schopnosti.

Chlapec 16: „Ty kurzy ti strašně pomáhají, máme ty rozvojové kurzy a počítačové kurzy, taky tady máme jednu, co nás připravuje jakoby na rodičovství. Mám pocit, že jsem připravený na to, že až vyjdu tak se dokážu postavit na vlastní nohy dost rychle. Oni nám tady pomáhají, ale né, že to vyřeší za tebe, jenom ti poraděj jak na to. A to se mi líbí. Hlavně mě naučili, abych se vypořádal s tím, co budu mít. Nemusím mít všechno, nějaký malý byt, práce...to mi stačí.“

Dívka20: „No tak mě hodně pomáhají pořád, já tady mám přátele a můžu se na ně spolehnout, hodně mi pomohly ty kurzy, líp se vyznám ve spoustě věcech. Mám tady všechny moc ráda, fakt moc mi pomáhají a sem jim jako fakt vděčná, hodně. Ráda jezdím na každou akci“.

11.1 Výsledky výzkumu v tabulce

	VZDĚLÁNÍ A ZAMĚSTNÁNÍ	BYDLENÍ A ROZPOČET	PARTNERSTVÍ	VZTAHY S RODINOU	3 oblasti, ve kterých jim centrum nejvíce po- mohlo
Chlapec 16	studuje na truhláře	střídavě ve VÚ a u rodiny pouze kapesné	2 roky s partnerkou, nežijí spolu	udržuje-dobré	Komunikace sebedůvěra realistický pohled
Dívka 19	vyučena-kuchař, číšník pomocná ku- chařka	DPC- Pardubice Plánuje příjmy a výdaje	momentálně bez partnera	navštěvuje babičku	orientace hledání práce sebedůvěra
Mladý muž 19	vyučen- zedník dělník ve výrobě	v podnájmu s kamarádkou on platí nájem ona stravu	momentálně bez partnerky	sporadicky s matkou a sestrou	komunikace přátelé sebedůvěra
Dívka 20	vyučena- prodavačka prodavačka	v podnájmu s přítelem plánují společný rozpočet	již rok žije s partnerem v podnájmu	udržuje pouze s rodinou partnera	sebedůvěra komunikace přátelé

12 ZÁVĚR VÝZKUMU

Hlavním cílem výzkumu bylo dozvědět se jaký vliv má působení centra Don Bosco na mladé dospělé a jak vnímají jejich pomoc oni sami. V rozhovorech jsme mluvili o několika tématech, na kterých jsem si ověřila, jak zvládají praktickou stránku života dospělého. Dospěla jsem k několika závěrům.

Respondenti navázali v centru cenné sociální vazby a jsou motivováni k tomu, aby na sobě pracovali. Všichni dotazovaní hovořili zejména o vztazích, které v centru navázali a jak si těchto vztahů váží. Jsem přesvědčená o tom, že tyto vztahy jsou jedním z hlavních motivačních faktorů při jejich snaze zdokonalovat své schopnosti a dovednosti. Ve spojitosti s působením centra hovořili rovněž o jistotě, důvěře, zvýšené sebedůvěře, zlepšení komunikačních schopností nebo o orientaci ve způsobech hledání zaměstnání

Respondenti získali reálné představy o životě. Z rozhovorů vyplývá, že každý z dotazovaných dokáže zhodnotit své schopnosti a možnosti. Jsou spokojeni s tím, co prozatím mají. Zároveň však mají své cíle, kterých by chtěli postupem času dosáhnout.

Respondenti jsou vyučeni a mají zaměstnání. Tři ze čtyř respondentů mají dokončený učňovský obor a pravidelně chodí do zaměstnání. Při rozhovorech bylo zřejmé, že si svého zaměstnání váží a nehodlají sami ze své vůle odejít. Chlapec 16 stále studuje a přemýšlí o nadstavbovém studiu.

Respondenti si dokázali zajistit střechu nad hlavou. Tři ze čtyř respondentů již žijí samostatně, nezávisle na rodině, domově nebo ústavu. Ve dvou případech jde o bydlení v podnájmu, jedna dívka bydlí v domě na půl cesty a bude se stěhovat do startovacího bytu. Chlapec 16 stále zůstává ve výchovném ústavu, dokud neukončí studium.

Respondenti nejsou v sociální izolaci. Všichni dotazovaní udržují vztahy alespoň s některými členy rodiny, dva respondenti mají trvalejší partnerský vztah. Dotazovaní pěstují vztahy i s lidmi mimo centrum či dětský domov.

Respondenti jsou schopni zhodnotit přínosy centra a projevit vděk. Všichni dotazovaní se vyjadřovali o centru velmi pozitivně, cítí se zde dobře a jsou vděční, že mohou navštěvovat kurzy, svůj vděk oplácí pracovníkům dobrovolnou pomocí při organizaci jednotlivých akcí.

13 PROJEKT VÍKENDOVÉHO ZÁŽITKOVĚ-VZDĚLÁVACÍHO KURZU „NA VLASTNÍ NOHY“

Jednou ze součástí mé bakalářské práce je i mnou vypracovaný projekt „Na vlastní nohy“. Jedná se o víkendový zážitkově- vzdělávací pobyt se zaměřením na praktické aspekty přechodu z dětského domova do samostatného života.

Program bude tvořit několik zážitkově-vzdělávacích her, cvičení a přednášek zaměřených na komunikaci s úřady, vypisování žádostí, způsoby hledání zaměstnání, pohovor se zaměstnavatelem, nakupování, vaření, sestavování rozpočtu, rizika půjček, atd.. Tyto aktivity budou doplněny kreativními aktivitami sportovními, relaxačními a zábavnými.

13.1 Hlavní cíl projektu

Rozvoj praktických schopností a dovedností spojených se vstupem do života mladých dospělých odcházejících z některého typu institucionální péče.

13.2 Dílčí cíle

- zlepšit sociální komunikaci
- připravit děti na setkání s Úřadem práce
- informovat o způsobech získávání zaměstnání (způsoby hledání zaměstnání, sepsání životopisu, nácvik pohovoru se zaměstnavatelem)
- natrénovat hospodaření s finančními prostředky a plánování rozpočtu
- informovat o rizicích půjček
- zvýšit sebedůvěru cílové skupiny
- informovat cílovou skupinu o možnostech využívání volného času
- informovat o rizicích pohlavního styku a užívání drog
- pomáhat dětem vytvořit si pozitivní vztah k přírodě a životnímu prostředí

13.3 Očekávané výstupy

- Projektu se zúčastní dvanáct dětí ze tří dětských domovů v Moravskoslezském kraji
- Pracovníci dětských domovů tematicky naváží na víkendový kurz
- Kalendář s fotografiemi na rok 2012

13.4 Základní organizační informace

Název projektu: „Na vlastní nohy“

Charakter projektu: víkendový zážitkově- vzdělávací kurz

Cílová skupina: děti ze tří dětských domovů v moravskoslezském kraji ve věkovém rozmezí 16-18 let.

Doba realizace projektu: 10.7.2010-13.7.2010

Příjezd: ve čtvrtek 10. 7. 2011 v 10 hodin dopoledne

Odjezd: neděle 13. 7. 2011 v 13:00 hodin

Místo pobytu: Rabštejn u Rýmařova- horská chata s celkovou kapacitou 20 lůžek

Podmínky ubytování: Děti budou ubytovány v několikálůžkových pokojích, zvláště kluci a dívky.

Stravování: pro děti jsou zajištěny snídaně, obědy, svačiny a večeře, je zajištěn celodenní pitný režim. Stravování začíná čtvrtečním obědem a končí nedělním obědem

13.5 Program kurzu

PROGRAM KURZU NA ČTVREK 10.7.2011	
11:00-12:00	Privítání, seznámení s programem a seznamovací hra
12:00-13:00	Oběd
13:00-15:00	Aktivity na téma: 1. Věc, kterou udělám po odchodu z děčáku. (brainstorming, interaktivní příběh)
15:00	Svačina
15:00-17:30	2workshopy: 1.Bodypainting +focení 2. Základy horolezectví
18:00-19:00	Večeře + hygiena
19:00-22:00	Posezení u táboráku, shrnutí dne hlavním vedoucím.

PROGRAM KURZU NA PÁTEK 11.7.2011	
8:30-9:30	Snídaně+ ranní hygiena (možnost využít i horského pramene, který vyvěrá hned před chatou)
9:30-12:00	2 workshopy-1. Batikování, 2. Horolezectví- na ostro
12:00-13:00	Oběd
13:00- 14:00	Osobní volno, odpočinek, hry
14:00-15:30	Základní informace o ÚP a způsoby hledání zaměstnání (přednáška) + závěrečný dotazník
15:30	svačina
16:00-18:00	Procházka na zříceninu hradu Rabštejn+ výšlap na vyhlíd- ku
18:00-19:00	večeře
19:00-22:00	Hry: fotbal, begbinton, frisbee, petang, twister, stolní hry

PROGRAM KURZU NA SOBOTU 12.7.2010	
8:30-9:30	Snídaně+ ranní hygiena
9:30-10:30	Přednáška Sex, drogy a AIDS
11:00-12:00	Happeningová aktivita- Hecboy, hecgirl (bláznivé soutěže)
12:00-13:00	Oběd
14:00-15:00	Přednáška o rizicích zadlužení
15:00	svačina
15:00-18:00	Vydělej si, nakup a připrav jídlo! (skupinky po čtyřech)
18:00- neurčito	Gril párty (společné grilování připravených surovin, diskuse o prožitém víkendu, neformální zábava)

PROGRAM KURZU NA NEDĚLI 13.7.2010	
9:00-10:00	Snídaně+ ranní hygiena
10:00-11:00	Balení věcí
11:00-11:30	Závěrečný test
11:30-12:30	Oběd
13:00	Odjezd domů

13.6 Popis aktivit v projektu

1. seznamovací hra

„Místo po mé pravici je volné“

Trvání: dokud jsou všichni hrou zaujati, ne déle

Skupina: 8-20 členů (v našem případě 12 členů)

Popis hry: Všichni sedí v kruhu, tak, aby jedno místo zůstalo volné. Hráč sedící nalevo od prázdného místa začíná slovy: „Místo po mé pravici je volné, chci, aby tam se-
děl/a.....doplní jméno....., protože..... a uvede důvod volby.....a pokračuje další.

Úskalí: je třeba dbát na to, aby se zúčastnili všichni. Vhodná je přítomnost vedoucího, který bude hru do jisté míry regulovat. (Hermochová, 2004)

2. Co udělám v den odchodu z „děcáku“

a) *Brainstorming*

Děti se rozdělí do skupinek po čtyřech, dostanou arch tvrdého papíru A5, kde bude uprostřed napsaná věta, (Co udělám v den odchodu z „děcáku“) a barevné fixy. Úkolem bude psát do bublin kolem věty slova, která je k dané větě napadnou. Dále se určí mluvčí skupiny, který nám hotový výtvar zkusí prezentovat. Bude následovat krátká diskuse

b) *Příběh Michala a odchod z DD*

jedná se o pracovní listy, kde je uveden příběh chlapce a jeho odchodu z DD, příběh je pak okomentován dalším textem (který bude číst vedoucí skupinky) a následují úkoly, které děti vypracují do pracovních listů.

3. Workshopy 1

a) *Bodypainting (malování na tělo) s focením*

Pomůcky: indulona nebo jiný mastný krém, potravinářské barvivo v prášku (různé barvy, kalíšky na míchání barev, různě veliké štětce

Výroba barvy: Potřebné množství mastného krému vytlačíme do umělohmotného kelímku. Po té vsypeme dostatečné množství potravinářského barviva (podle množství barviva si namícháváme odstín barvy) směs pořádně promícháme, až dosáhneme žádoucí barvy. Takto si připravíme několik barev. Barvy nanášíme na pokožku (ruce, obličej, nohy). Můžeme použít předem připravené šablony, nebo si počínáme zcela spontánně dle své fantazie. Pracujeme ve dvojicích.

Během činnosti asistentka vše dokumentuje na digitální fotoaparát. Fotky se pak upraví a udělá se z nich kalendář na rok 2012.

b) *Základy horolezectví*

Základní kurz horolezectví připraví členové ČHS- Českého horolezeckého svazu s krnovského horského spolku obsah (základní bezpečnostní pravidla při pohybu na ska-

lách, představení a zkoušení základních horolezeckých a jistících pomůcek, výuka jistících uzlů.

4. Workshopy 2

a) Batikování- vázaná technika

Pomůcky: barvy na batikování, bílé šátky, dva větší hrnce, sůl, ocet, studená voda, vaříč, pevný provázek

Popis aktivity: každý dostane bílý šátek, dohodneme se na kombinaci barev (vždy je vhodné volit kontrastní barvy např. žlutá a červená). Světlejší barvu rozmícháme ve vlažné vodě a necháme ohřívat, když začne vřít, vložíme do ní bílé šátky a necháme projít varem cca 20 minut. Po té textil vyjmeme z lázně a opereme vodě s octem. Šátek vykroučíme a různě přeskládáme přes sebe. Nakonec šátek různě omotáme a pevně stáhneme. Připravíme si lázeň s druhou barvou, vaříme 20 minut a opereme v octové lázni. Necháme uschnout a výrobek je hotov.

c) Horolezectví- „na ostro“

Členové ČHS berou účastníky základního kurzu do skal, kde je budou učit na lehkých cestách horolezectví.

4. Základní informace o úřadu práce a způsoby hledání zaměstnání

Přednášku personálně zajistí zaměstnankyně Úřadu práce- Bruntál

Obsah: informace o registraci, vyplnění žádosti, potřebné doklady, způsoby hledání zaměstnání i mimo Úřad práce atd..

5. Přednáška Sex, drogy a AIDS

Tyto přednášky zprostředkovává společnost ACET (Aids Care Education Training), Česká republika, o.s., pobočka Bruntál. Kontakt na pracovníka pobočky: Mgr.RomanHota, Pionýrská 12, 792 01 Bruntál, email: roman.hota@tiscali.cz, tel.: 608 623 235

6. Happeningová aktivita Hecboy, hecgirl

Jedná se o soubor bláznivých soutěží, určených zejména k uvolnění a spontánnímu projevu zúčastněných. Má za úkol šokovat a vtáhnout mládež do akce. Slouží k zábavě a kreativita jednotlivých soutěží je téměř neomezená.

Připraveny jsou soutěže:

- Střelba pikaem (dvojice)
- Hod sirovým vejcem na dálku (dvojice)
- Mumie (trojce)
- „Zbouchni tatranky!“ (jednotlivci)
- „Kýblová štafeta“ (družstva po čtyřech)

7. Vydělej si, nakup a připrav jídlo

Je aktivita určená pro skupinky po dvou, která bude mít „společnou domácnost“. Úkolem bude zajít na fiktivní úřad práce, kde budou každému jednotlivci nabídnuty možnosti zaměstnání (úklid ohniště a příprava grilu-2volná pracovní místa, sběr dřeva na táborák 4 volná pracovní místa, příprava marinády a úklid kuchyně 3volná pracovní místa, provoz „obchodu s potravinami“ 2 volná pracovní místa).

Úkolem účastníků je obcházet „ nabídnutá zaměstnání“, absolvovat pohovory na základě, kterých budou přijati či nepřijati. Za vykonanou práci dostane každý jednotlivce „plat“. Pak se vytvořené dvojce sejdou, dají vydělané peníze dohromady a za ty pak nakoupí suroviny na večeři (ryby, brambory, marinádu, zeleninu, koření). Jídlo si připraví na společnou „Gril párty.“

13.7 Personální zajištění projektu

- hlavní vedoucí
- tři vychovatelky či jiný pedagogický dozor (vždy jedna vychovatelka z příslušných dětských domovů)
- externí pracovníci: zaměstnankyně Úřadu práce Bruntál, lektor občanského sdružení ACET, 2 instruktoři horolezectví

13.8 Rozpočet projektu

Zde uvádím rozepsané tabulky příjmů a výdajů vynaložených na realizaci projektu.

ROZPOČET PROJEKTU- PŘÍJMY	
34 000,-	Celkové příjmy
8000,-	DD č.1 (vždy 2000,- za pobyt a dítě)
8000,-	DDč.2 (vždy 2000,- za pobyt a dítě)
8000,-	DDč.3 (vždy 2000,- za pobyt a dítě)
10 000,-	sponzorský dar firmy <i>Horor sport Opava</i>

ROZPOČET PROJEKTU- VÝDAJE	
34 000,-	celkové výdaje
23 256,-	výdaje za stravu a ubytování pro 12 dětí a 4 dospělé (po 15% slevě)
1 000,-	výdaje za lektora občanského sdružení ACET
1 000,-	výdaje za lektorku Úřadu práce Bruntál
0,-	instruktory horolezectví zajistil zdarma sponzor Horor sport Opava
8 747,-	Bude použito na výdaje spojené s dopravou a materiálem nutným k zajištění jednotlivých programů (tisknutý materiál, barvy, papíry, psací potřeby...)

14 ZÁVĚR

Chtěla bych říct, že mým cílem rozhodně nebylo jakkoli znehodnocovat práci dětských domovů u nás. Naopak dětské domovy v poslední době prožívají určitou „reformu“ a je zapotřebí tyto snahy ke zlepšování ocenit.

Při zpracovávání tématu jsem se utvrdila v tom, o jak moc děti přicházejí, nežijí-li v rodině, která by plnila veškeré své role. Úloha rodiny, stejně jako její vliv na dítě by neměla být podceňována.

Právě dětské domovy a organizace se zaměřením na tuto cílovou skupinu se všemi dostupnými metodami snaží zmírnit deprivaci těchto dětí.

Domnívám se, že dlouhodobé doprovázení je velmi dobrý způsob pomoci dětem i dětským domovům v období, kdy děti dospívají a zejména pak v období, kdy mladí dospělí opouštějí brány domova a stavějí se na vlastní nohy.

Svou práci jsem zaměřovala spíše na získávání praktických schopností a dovedností této cílové skupiny. Překvapilo mě však, že mladí dospělí hovořili v souvislosti s centrem zejména o přátelství, přijetí, důvěře či sebedůvěře. I z tohoto vyplývá, jak moc jsou pro ně tyto potřeby významné. Věřím, že naplnění těchto potřeb motivuje děti k lepším výkonům i v praktických oblastech života.

Přála bych si, aby má práce byla výzvou pro všechny, kterým tato cílová skupina není lhostejná. Zároveň bych chtěla povzbudit všechny, kteří uvažují o zřízení podobného typu služby, aby se nebály a nechali se inspirovat třeba prací Salesiánského centra Don Bosco v Pardubicích.

Také bych si přála, aby dětské domovy, výchovné ústavy a všechna doprovodná zařízení byla schopna ještě kvalitnější kooperace. Nejde přece o žádný konkurenční boj, ale především o komplexní a kvalitní péči pro děti vyrůstající mimo svou rodinu.

15 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

ARCHEROVÁ, C., *Dítě v náhradní rodině*. Praha: Portál, 200. 119 s. ISBN 80-7178-578-4

GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: VICTORIA PUBLISHING, a. s., 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7

HERMOCHOVÁ, S., *Hry pro dospělé*, Praha: Grada, 2004. 160 s., ISBN 80-247-0817-5

JÁNSKÝ, P., *Problémové dítě a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. 169 s. ISBN 80-7041-114-7

KRAUSOVÁ, L., NOVOTNÁ, V. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, a.s., 2006. 228 s.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. (eds.) *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. 78 s. ISBN 80-7315-078-6

MATĚJČEK, Z., a kol. *Náhradní rodinná péče I pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8

MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: Statní pedagogické nakladatelství Praha, 1992. 223s. ISBN 80-04-25236-2

Elektronické zdroje:

[1] MATĚJČEK, Z., Co řekneme osvojenému dítěti [online]. Rodina, 1999 [citováno 2010-3-6] URL: <http://www.rodina.cz/clanek345.htm>

[2] Národní zpráva o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování na léta 2008-2010 [online]. Praha: MPSV 2008 [citováno 2010-3-4] URL: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5829/zprava_cj.pdf

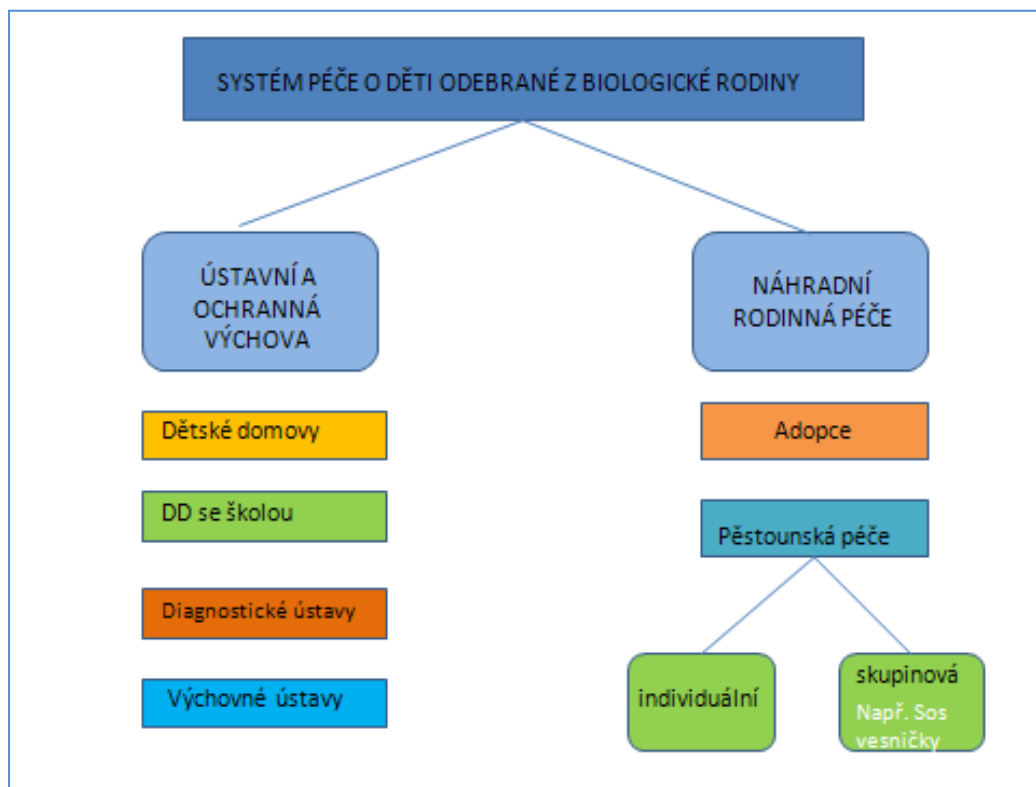
- [3] Národní akční plán sociálního začleňování [online]. Praha: MPSV 2008. [citováno 2010-3-4] URL: <http://www.mpsv.cz/cs/1098>
- [4] Svatý Jan Bosco- zakladatel salesiánů [online]. Salesiáni Dona Bosca, 2006 [citováno 2010-3-13] URL: <http://www.sdb.cz/zakladatel-jan-bosco/>
- [5] Salesiánské dílo v České republice [online]. Salesiáni Dona Bosca, 2006 [citováno 2010-3-13] URL: <http://www.sdb.cz/salesiani-u-nas/>
- [6] MATĚJČEK, Z., Co řekneme osvojenému dítěti [online]. Rodina, 1999 [citováno 2010-3-6] URL: <http://www.rodina.cz/clanek345.htm>
- [7] Kurzy přípravy na život [online]. Pardubice: Na cestě do života, 2009 [citováno 2010-4-8] URL: <http://www.dozivota.cz/kurzy-pripravy-na-zivot>
- [8] Dny pro dětské domovy [online]. Pardubice: Na cestě do života, 2009 [citováno 2010-4-8] URL: <http://www.dozivota.cz/dny-pro-detske-domovy>

16 SEZNAM PŘÍLOH

P I- SHÉMA SYSTÉMU PÉČE O DĚTI VYRŮSTAJÍCÍ MIMO PŮVODNÍ RODINU

P II- OTÁZKY K POLOSTRUKTUROVANÉMU ROZHOVORU

P III- PLAKÁT NA VÍKENDOVÝ KURZ

PŘÍLOHA P I-Obrázek 1- schéma systému náhradní péče

Příloha P II- Otázky k polo-strukturovanému rozhovoru

1. Řekněte mi prosím něco o sobě (vzájemné představení)
2. Kdy jsi se poprvé setkal/a s programem „Na cestě do života“ a za jakých okolností to bylo?
3. Které aktivity jsi v rámci programu navštívil/a a co se ti nejvíce líbilo?
4. Jsi zaměstnán/a, pokud ano tak kde?
5. Jak dlouho už zde pracuješ? Je to tvá první práce?
6. Jak jsi tuto práci získal/a? (přes ÚP, po známosti atd..)
7. Je to jediný zdroj tvých příjmů, pobíráš nějaké dávky od státu?
8. Máš vlastní bydlení nebo bydlíš v nájmu, u známých, u rodiny?
9. Jsi registrován/a u obvodního lékaře (gynekologa, zubního lékaře)
10. Chodíš na preventivní prohlídky?
11. Máš přítelkyni/přítele?
12. Pokud ano, bydlíte spolu? Máte společný rozpočet?
13. Jak probíhá jeho plánování?
14. Za jaké položky utratíš/te měsíčně nejvíce peněz? (nájem, inkaso, jídlo a domácnost, zábava)
15. Máš/te v současné době nějaké dluhy? (úřady, operátoři, banky, lichváři)
16. Pokud ano, splácíš/te je? Jakým způsobem?
17. Jak tě přijala rodina přítele/kyně, jaké jsou mezi vámi vztahy?
18. Udržuješ kontakt s původní rodinou?
19. Kdybys měl/a vyjmenovat tři oblasti ve kterých si myslíš, že ti program „Na cestě do života“ nejvíce pomohl, které by to byly?
20. Co byste nejraději vzkázali vedoucím, které jste v centru poznali?

PŘÍLOHA P III- Obrázek 2 plakát na víkendový kurz

